

Wyrok z dnia 2 grudnia 2004 r.

III PK 53/04

Urzędnikowi państwowemu przysługuje jednorazowa odprawa na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953 ze zm.) w razie przejścia na emeryturę bezpośrednio po następujących po sobie bez przerwy okresach pobierania świadczenia na podstawie art. 13¹ tej ustawy i świadczenia przedemerytalnego.

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Beata Gudowska, Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 grudnia 2004 r. sprawy z powództwa Jana G. przeciwko Powiatowemu Urzędowi Pracy w J. o zapłatę, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 23 kwietnia 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Pozwany Powiatowy Urząd Pracy w J. w sprawie z powództwa Jana G. o zapłatę kwoty 14.313,70 z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 2001 r. z tytułu odprawy emerytalnej i nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy wniósł kasację od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 23 kwietnia 2004 r. [...]. Zaskarżonym wyrokiem, w wyniku uwzględnienia apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Jaśle z dnia 8 stycznia 2004 r. [...] zmieniono zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądzono od pozwanego na rzecz powoda kwotę dochodzoną w pozwie.

Powód był zatrudniony u strony pozwanej na podstawie mianowania na stanowisku starszego inspektora. W dniu 30 czerwca 1999 r. jego stosunek pracy wygasł w związku z reorganizacją urzędów pracy (art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 13 paź-

dziennika 1998 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną, Dz.U. Nr 133, poz. 872 ze zm.). Po wygaśnięciu stosunku pracy powód przez okres 6 miesięcy pobierał świadczenie przewidziane art. 13¹ ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953 ze zm.). W trakcie pobierania tego świadczenia ukończył 60 lat życia i mógł przejść na emeryturę na podstawie art. 27 tej ustawy, jednakże nie wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury, gdyż został poinformowany przez pracodawcę, że prawo do tego świadczenia mu nie przysługuje, ponieważ stosunek pracy wygasł przed ukończeniem przez niego 60 roku życia. Począwszy od dnia 28 grudnia 2000 r. powód pobierał świadczenie przedemerytalne. W okresie pobierania tego świadczenia poszerzył wiedzę na temat swoich uprawnień, w wyniku czego w dniu 5 listopada 2001 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o przyznanie mu prawa do emerytury. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił mu przyznania tego prawa, lecz w wyniku odwołania od tej decyzji, złożonego przez powoda, Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał powodowi prawo do emerytury od dnia 5 listopada 2001 r. Z uzasadnienia wyroku Sądu wynika, iż powód spełniał warunki do uzyskania emerytury począwszy od dnia 14 listopada 2000 r. (kiedy to ukończył 60 lat), a więc w trakcie pobierania świadczenia z art. 13¹ ustawy o pracownikach urzędów państwowych, wypłata emerytury mogła jednak nastąpić nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wnioski - art. 129 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.).

Po wydaniu wyroku przyznającego powodowi prawo do emerytury zwrócił się on do pozwanego, domagając się wypłaty odprawy emerytalnej przewidzianej w art. 28 ust. 1 pkt 3 ustawy o pracownikach urzędów państwowych oraz nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy na podstawie jej art. 23 ust. 1 pkt 6 i § 9 ust. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 2000 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników nie będących członkami korpusu służby cywilnej zatrudnionych w urzędach administracji rządowej i pracowników innych jednostek (Dz.U. Nr 24, poz. 299 ze zm.).

Sąd Rejonowy oddalił powództwo w wyniku ustalenia, że nie zostały spełnione przesłanki do nabycia przez powoda prawa do odprawy emerytalnej i nagrody jubileuszowej. Sąd stwierdził brak związku przyczynowego pomiędzy ustaniem stosunku

pracy a przejściem powoda na emeryturę, co czyni bezzasadnymi oba jego roszczenia.

Sąd drugiej instancji podniósł, iż ustawa o pracownikach urzędów państwowych w art. 28 ust. 1 stanowi, że urzędnikowi państwowemu przechodzącemu na emeryturę lub rentę przysługuje jednorazowa odprawa. Dosłowne rozumienie tego przepisu doprowadziło Sąd Rejonowy do wniosku, że powód nie ma prawa do tej odprawy, gdyż nie przeszedł na emeryturę jako urzędnik państwowy, tylko jako osoba pobierająca świadczenie przedemerytalne. Zdaniem Sądu Okręgowego taka interpretacja tego przepisu, zawężająca jego sens do dosłownego rozumienia, nie jest prawidłowa. W ocenie Sądu odprawa emerytalna po zmianie Kodeksu pracy ustawą z dnia 2 lutego 1996 r. uzyskała charakter świadczenia powszechnego przez wprowadzenie do Kodeksu art. 92¹ § 1 zakładającego, że każdy pracownik, który przestaje być pracownikiem i w związku z tym, że przechodzi na emeryturę lub rentę, powinien otrzymać odprawę z tego tytułu przynajmniej raz w życiu. Pozbawienie pracownika powyższego świadczenia mogłoby nastąpić w razie zaistnienia przeszkody określonej wyraźnie w przepisach prawa pracy. W ocenie Sądu Okręgowego apelacja powoda była uzasadniona także w tej części, w której kwestionowała prawidłowość interpretacji i zastosowanie § 9 ust. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 2000 r. Sąd zauważył, że przepis ten posługuje się pojęciem związku między dwoma zdarzeniami, tj. ustaniem stosunku pracy i przejściem na emeryturę, takim samym jakie zostało użyte w art. 92¹ k.p. Kontekst użycia tego pojęcia w obu przypadkach jest podobny, a więc w obu przypadkach jego znaczenie winno być wykładane podobnie. Zatem skoro związek tych dwóch zdarzeń w znaczeniu art. 92¹ k.p. nie jest ograniczony tylko do związku przyczynowego, to zdaniem Sądu uprawnione jest szersze interpretowanie tego pojęcia również w rozumieniu omawianego przepisu, regulującego przyznawanie prawa do nagrody jubileuszowej. Między ustaniem stosunku pracy powoda a jego przejściem na emeryturę istnieje związek czasowy, który - zdaniem Sądu Okręgowego - uzasadnia także jego roszczenie o nagrodę jubileuszową.

W kasacji strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji powoda, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. Podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 23 ustawy o pracownikach urzędów państwowych w związku z § 9 ust. 10 rozporządzenia Rady Mi-

nistrów z dnia 28 marca 2000 r. oraz art. 28 ustawy o pracownikach urzędów państwowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie ma uzasadnionych podstaw. W sprawie kwestią podstawową jest zagadnienie związku między ustaniem stosunku pracy powoda a jego przejściem na emeryturę. Odnosi się to do obydwu jego roszczeń. Zarówno bowiem prawo do odprawy, jak i nagrody jubileuszowej jest uzależnione od tego, czy taki związek zachodzi.

Przepis art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych stanowi, iż urzędnikowi państwowemu przechodzącemu na emeryturę lub rentę przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości uzależnionej od stażu pracy urzędnika. Z kolei zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 6 tej ustawy urzędnikowi państwowemu przysługuje nagroda jubileuszowa po 45 latach pracy w wysokości 400 % wynagrodzenia miesięcznego, przy czym § 9 ust. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 2000 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników nie będących członkami korpusu służby cywilnej zatrudnionych w urzędach administracji rządowej i pracowników innych jednostek (Dz.U. Nr 24, poz. 299 ze zm.) stanowi, iż w razie ustania stosunku pracy w związku z przejściem na rentę z tytułu niezdolności do pracy lub emeryturę, pracownikowi, któremu do nabycia prawa do nagrody jubileuszowej brakuje mniej niż 12 miesięcy, licząc od dnia rozwiązania stosunku pracy, nagrodę tę wypłaca się w dniu rozwiązania stosunku pracy.

Powód był pracownikiem, który przed dniem 31 maja 1999 r. nie otrzymał propozycji dalszego zatrudnienia w reformowanej administracji publicznej na nowych warunkach pracy lub płacy. Jego stosunek pracy powstały na podstawie aktu mianowania wygasł więc z dniem 30 czerwca 1999 r. z mocy art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. - Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz.U. Nr 133, poz. 872 ze zm.), co zgodnie z art. 58 ust. 5 pkt 1 tej ustawy dawało pracownikowi prawo do świadczenia pieniężnego określonego w art. 13¹ ustawy o pracownikach urzędów państwowych. Ten ostatni przepis stanowi zaś w ust. 1, że pracownikowi przysługuje wówczas przez okres nie dłuższy niż sześć miesięcy świadczenie pieniężne ze środków budżetu państwa obliczone jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy, chyba że zainteresowany byłby uprawniony do

emerytury. Według art. 13¹ ust. 3 okres pobierania wspomnianego świadczenia podlega wliczeniu do okresów pracy wymaganych do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych oraz do okresów składkowych w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym na takich warunkach, na jakich wlicza się okres pobierania zasiłku należnego bezrobotnym na podstawie przepisów o zatrudnieniu i bezrobociu, przy czym od kwoty świadczenia pieniężnego pracodawca odprowadza składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego na zasadach przewidzianych dla wynagrodzenia wypłacanego w czasie trwania stosunku pracy. Co prawda, przedmiotowe świadczenie pieniężne nie jest uprawnieniem pracowniczym, ale z wygasłym stosunkiem pracy pozostaje w ścisłym związku genetycznym i funkcjonalnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2002 r., I PKN 656/01, OSNP 2004 nr 11, poz. 189).

Powstaje zatem pytanie, czy w sytuacji, gdy urzędnik państwowy przechodzi na emeryturę bezpośrednio po następujących po sobie bez przerwy okresach pobierania tego świadczenia i świadczenia przedemerytalnego zachowany jest związek pomiędzy ustaniem stosunku pracy i przejściem na emeryturę.

Na pytanie to należy udzielić odpowiedzi twierdzącej. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym przedmiotową sprawę podziela bowiem szerokie ujęcie tego związku zarysowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, iż do nabycia prawa do odprawy emerytalnej nie jest konieczne, aby rozwiązano stosunek pracy z powodu przejścia na emeryturę. Przyczyna rozwiązania stosunku pracy nie ma wpływu na prawo do odprawy. Prawo do niej należy raczej wiązać z ustaniem, nie zaś rozwiązaniem stosunku pracy. Związek ten zachodzi w przypadku przejścia na emeryturę bezpośrednio po ustaniu stosunku pracy, nie można jednak wykluczyć tego związku także w przypadku, gdy od tej chwili mija pewien czas. W uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2000 r., III ZP 18/99 (OSNAPiUS 2000 nr 24, poz. 888), podkreślono, iż przy ocenie łączności pomiędzy zdarzeniem w postaci rozwiązania stosunku pracy a nabyciem przez pracownika uprawnień rentowych nie można tracić z pola widzenia ważnej okoliczności, że rozwiązanie stosunku pracy doprowadziło do skorzystania przez pracownika z przysługujących mu uprawnień z ubezpieczenia społecznego. W uchwale tej przyjęto, iż pracownikowi, który przeszedł na rentę inwalidzką (rentę z tytułu niezdolności do pracy) po rozwiązaniu się umowy o pracę na czas określony, przysługuje jednorazowa odprawa pieniężna na podstawie art. 92¹ § 1 k.p., gdy pracownik stał się niezdolny do pracy wskutek choroby stwierdzonej w czasie zatrudnienia i prowadzącej,

po nieprzerwanym okresie pobierania zasiłku chorobowego, do przyznania mu renty. Podobna łączność pomiędzy ustaniem zatrudnienia a przejściem na emeryturę występuje w rozstrzyganej sprawie. Po okresie pobierania świadczenia pieniężnego z art. 13¹ ustawy o pracownikach państwowych, które, jak podkreślono wyżej, pozostaje w ścisłym związku genetycznym i funkcjonalnym z wygasłym stosunkiem pracy i ma charakter substytutu wynagrodzenia za pracę za okres wypowiedzenia, powód korzystał ze świadczenia przedemerytalnego i bezpośrednio po zakończeniu jego pobierania przeszedł na emeryturę. Z całości okoliczności sprawy wynika, iż po rozwiązaniu z powodem stosunku pracy dążył on bezpośrednio do uzyskania statusu emeryta w związku z utratą statusu pracownika. Każdy zaś urzędnik państwowy nabywający prawo do emerytury powinien jeden raz w życiu otrzymać odprawę emerytalną adekwatną do posiadanego stażu pracy. Art. 28 ust. 1 ustawy o pracownikach urzędów państwowych nie przewiduje bowiem możliwości pozbawienia tej odprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 1999 r., I PKN 654/98, OSNAPiUS 2000 nr 13, poz. 502).

W sprawie istotne znaczenie ma również to, iż powód nie skorzystał z prawa do wcześniejszej emerytury (które nabył w dniu 14 listopada 2000 r.) w okresie pobierania świadczenia z art. 13¹ ustawy o pracownikach urzędów państwowych, który to okres na mocy ust. 3 tego przepisu wlicza się do okresów pracy wymaganych do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych, z powodu zaniedbania strony pozwanej. Na mocy art. 125 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) w związku z art. 13¹ ust. 3 ustawy o pracownikach urzędów państwowych pozwany Urząd miał bowiem obowiązek poinformować powoda o możliwości złożenia wniosku o emeryturę i w przypadku jego zgody przygotować wniosek o emeryturę do organu rentowego. Z obowiązku tego byłby zwolniony tylko w przypadku niewyrażenia zgody przez powoda na skorzystanie z prawa do emerytury. Biorąc zatem pod uwagę, iż niewiedza powoda co do jego uprawnień emerytalnych wynikała z błędnego pouczenia go w tym przedmiocie przez stronę pozwaną, nie można mu w sposób zasadny czynić zarzutu, iż wniosek o przyznanie emerytury złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w kilkumiesięcznym odstępie czasowym od zakończenia pobierania świadczenia przewidzianego w art. 13¹ ustawy.

Słusznie podkreślił Sąd drugiej instancji, iż zachodzi także związek pomiędzy przejściem powoda na emeryturę a ustaniem jego stosunku pracy w rozumieniu § 9

ust. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 2000 r. Dlatego uwzględniając, iż do stażu powoda - 43 lata, 7 miesięcy i 15 dni - należało doliczyć blisko 6 miesięczny okres pobierania świadczenia przewidzianego w art. 13¹ ustawy o pracownikach urzędów państwowych oraz okres 12 miesięcy zgodnie z dyspozycją § 9 ust. 10 powołanego rozporządzenia, słuszne było uwzględnienie powództwa przez Sąd drugiej instancji także w zakresie nagrody jubileuszowej.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====